

Laudáció Kertész András rendes tagi székfoglalója alkalmából

Kertész András fő kutatási területe a nyelvtudomány tudományelmélete. Ennek a ritkán művelt, de rendkívül fontos szakterületnek nemzetközileg is ismert és elismert kutatója. Levezető taggá történt megválasztása óta három monográfiája és közel hatvan tanulmánya jelent meg. Ismeretes, hogy a mai nyelvtudomány egyik leghatásosabb nyelvelmélete a kognitív nyelvtudomány. Kertész egyik monográfiájában ennek az elméletnek a tudományelméleti hátterét vizsgálja (*Cognitive Semantics and Scientific Knowledge, Amsterdam, 2004*). Elméleti fejtegetéseit esettanulmányokkal egészíti ki, amelyek számos tanulsággal szolgálnak az elméleti nyelvészet számára. Második monográfiájában a nyelvfilozófiát tudományelméleti módszerekkel közelíti meg (*Philosophie der Linguistik. Studien zur naturalisierten Wissenschaftstheorie, Tübingen, 2004*). A mai nyelvtudomány alapvető kérdései közé tartozik annak tisztázása, hogy mi számít adatnak és mi tekinthető elfogadható érvelésnek. Ezeknek a kérdéseknek szenteli Kertész társszerzővel írt harmadik munkáját (*Adatok és plauzibilis érvelés a nyelvészetben, Debrecen, 2008*). Tanulmányait általában a nyelvészeti kutatás egy-egy módszertani-nyelvelméleti aspektusának részletesebb vizsgálatának szenteli. Szól a kognitív metaforakutatás tudományelméleti problémáiról, megvizsgálja a nyelvészeti fogalmak körüli bizonytalanságokat. Több tanulmányban foglalkozik a nyelvészeti elméletalkotás buktatóival. Tanulmányaiban vissza-visszatérő problémák a nyelvi adatok, az evidencia és az érvelés kérdése. Számos példán mutatja be, hogy az adatok helytelen értelmezése vagy a téves következtetések a nyelvtudományban is torz eredményekhez vezetnek. Szembeállítja a plauzibilis és a téves következtetéseket, megvizsgálja a körben forgó érvelés problémáját (amelyet a kognitív metaforaelmélet példáján mutat be). Megmutatja, hogy a következtetések bizonyos típusai hogyan különböznek egymástól a két rivalizáló nyelvelmélet, a generatív és a kognitív nyelvészet esetében. Rámutat a nyelvészeti terminusok gyakran metaforikus jellegére. A nyelvtudomány-történet szempontjából is kiemelkedő a saussure-i strukturalizmus tudománytörténeti rekonstrukciójáról írt tanulmánya. Két fontos tanulmánya a generatív nyelvészet létrejöttének körülményeivel, kialakulásának különböző tényezőivel és ezeknek

különböző értelmezéseivel foglalkozik. A generatív nyelvelmélettel kapcsolatban rámutat a kuhni tudományos forradalom és paradigma sokszor hibás értelmezésére, az érvelési hibákra épülő forradalmi retorika szerepére, a természettudományi módszerre való hivatkozás jogosultságára, ill. helytelen voltára, az elfogultság szerepére. Kimutatja, hogy a kutatók nem egy esetben ugyanazokból az adatokból egymásnak ellentmondó következtetéseket vonnak le, és hogy a generatív nyelvészetet, ill. annak történetét értékelő munkák sem mentesek a belső ellentmondásokról. Kertész gondolatmenete nemcsak a generatív elméletre érvényes, hanem általánosabb érvényű tanulságokkal is szolgál.

Kertész András munkáit a szakma ismeri és nagyra becsüli. Levelező taggá történt megválasztása óta a munkáira történt ismert hivatkozások száma nemzetközi kiadványokban több, mint négy száz, hazai kiadványokban kb. kétszáz, ami messze meghaladja az elvárhatót.

Kertész fontos vezetői megbízásoknak tett, ill. jelenleg is tesz eleget. Elnöke volt a DE BTK Tudományos, Doktori és Habilitációs Tanácsának (2001-2004), 2001 óta vezeti a DE Nyelvtudományi Doktori Iskoláját, 2006 óta a DE Nyelv- és Filozófiatudományi Kutatóközpont vezetője. 2004-től 2007-ig elnöke volt a Magyar Akkreditációs Bizottság Nyelv- és Filozófiatudományi Bizottságának, 2008. óta pedig elnöke az MTA Nyelvtudományi Bizottságának.

Budapest, 2010. október 18.

Kiefer Ferenc